

Jan Jambon

Minister-president van de Vlaamse Regering

Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Strategische Visienota Kunsten

27 maart 2020

Het kunstenlandschap van de toekomst

Door de specifieke evolutie van het Vlaamse kunstenlandschap staan de Vlaamse kunsten en kunstenaars vandaag aan de Europese top en zijn een aantal onder hen referenties van wereldniveau. De hoofddoelstelling van mijn kunstenbeleid is ervoor te zorgen dat de Vlaamse kunstenaars de komende 20 jaar dat niveau behouden en overstijgen. Daarvoor is het noodzakelijk dat de dynamiek binnen het kunstenecosysteem gewaarborgd blijft en wordt gestimuleerd. Een hervorming van het Kunstendecreet dringt zich daarbij op, een hervorming die niet vertrekt vanuit een top-down of hiërarchische benadering, maar elk segment of ruimte van het landschap vanuit zijn eigenheid versterkt.

De doelstellingen zijn:

- De kwaliteit en uitstraling van het Vlaamse kunstenlandschap verder laten floreren met bijkomende aandacht voor landschapszorg
- Voldoende ruimte bieden voor de ontwikkeling van nieuwe initiatieven
- Draagvlak van de kunsten vergroten
- Planlastverlaging voor de sector & de administratie

Het sleutelwoord van mijn beleid is **vertrouwen**: vertrouwen in de kracht van kunst, in de ambities van onze kunstenaars en in het Vlaamse culturele veld.

In deze visienota zal ik mijn visie verder verduidelijken. Het is de leidraad om de komende jaren het beleid vorm te geven. Het nemen van bijkomende initiatieven en het doorvoeren van de noodzakelijke hervormingen zullen gebeuren in samenspraak met de sector, de belangenbehartigers, de individuele kunstenaars en de lokale overheden.

De visienota is niet opgebouwd als een exhaustief overzicht van alle initiatieven, verwezenlijkingen en uitdagingen. Daarvoor verwijs ik graag naar de landschapstekening die Kunstenpunt gemaakt heeft ter voorbereiding van deze nota. Deze visienota schetst in de eerste plaats de belangrijkste krijtlijnen die ik de komende jaren wil uitzetten en realiseren en is een leidraad die de beoordelaars moet bijstaan in hun werkzaamheden in de beoordelingscommissies.

Het mag duidelijk zijn dat deze visienota geen eindpunt is, maar een kader en een startpunt om de uitdagingen verder uit te werken. Verschillende elementen zoals de hervorming van het Kunstendecreet zullen - ook samen met de sector - in de loop van de legislatuur nog verder verfijnd en uitgekristalliseerd worden.

Ik wil ook uitdrukkelijk benadrukken dat de decreetswijziging niet is ingegeven vanuit een besparingslogica. Integendeel, de wijzigingen beogen binnen de budgetten een procesmatig beheersbaar en versterkt dynamisch landschap met een bijkomende focus op landschapszorg.

De krachtlijnen van mijn beleid die ik verder in de nota toelicht, zijn in niet hiërarchische volgorde:

1. Het duurzame en dynamische kunstenlandschap – meerstemmigheid in alle opzichten
2. Een vierledige structuur binnen het kunstenecosysteem
3. Unicité & landschapszorg
4. De individuele kunstenaar als hoeksteen van het landschap

5. Excelleren in innovatie & meesterschap
6. Internationalisering
7. Het ondernemerschap in de kunstensector verstevigen
8. Kunst als gemeenschapsvormende hefboom
9. Planlastvermindering, administratieve vereenvoudiging en digitalisering

Tot slot belicht ik nog kort de aandachtspunten die ik aan de beoordelingscommissies aanreik om de dossiers zo goed mogelijk te beoordelen.

De besparingen binnen het Kunstendecreet maakten immers duidelijk dat het projectwerken als methodiek van onze steeds meer hybride werkende kunstenaars haar decretale kader ontgroeid is. Een aanpassing dringt zich bijgevolg op. In mijn kunstenbeleid staat de individuele kunstenaar centraal.

Ik introduceer het concept van de **'Dynamische Ruimte'**, i.c. het deel van de kunstensector dat via **projectmatige subsidies** (projecten, beurzen voor individuele kunstenaars, doorbraaktrajecten, ...) wordt ondersteund. Deze Dynamische Ruimte heeft een duidelijk DNA. Het zijn projecten die afgebakend zijn in opzet, doel en tijd en betrekking kunnen hebben op alle functies binnen het Kunstendecreet. Daarbij zijn meerjarige projecten mogelijk. Om de dynamiek binnen deze ruimte te waarborgen, reserveer ik vanaf de start van het hervormde Kunstendecreet een relevant percentage van het beschikbare kunstenbudget voor de subsidielijnen binnen de Dynamische Ruimte. We onderzoeken welk percentage noodzakelijk is om de dynamiek in het landschap te behouden. Ook zal ik nagaan of er extra inspanningen nodig zijn voor startende kunstenaars, zodat de stap naar een eigen autonome praktijk kleiner en beter omkaderd wordt.

Ik wil verder bekijken of (een deel van) de Dynamische Ruimte op lange termijn gebaat zou zijn bij een fondsmatige aanpak en/of verfondsing. Ik voorzie daarom een vervolg op het onderzoek 'Verfondsing in Vlaanderen? Onderzoek naar de wenselijkheid van (verdere) verfondsing in het kunstenlandschap in Vlaanderen' (2012).

De intrinsieke kwaliteit van het artistiek werk is het uitgangspunt. Als één van de aandachtspunten bij de beoordeling van projecten hanteren we het potentieel om een internationaal niveau te bereiken of zich te kunnen meten met internationale referenties, uiteraard steeds rekening houdend met de schaal en/of maturiteit van elke kunstenaar of organisatie. Ik maak van internationalisering een aandachtspunt over de verschillende segmenten van het Kunstendecreet heen. Daarmee bedoel ik dat het onze ambitie moet zijn om alle projecten en structurele werkingen te meten met onze internationale peers en niet enkel met onze Vlaamse gelijken. Ik vraag de beoordelingscommissies dus om te beoordelen of een kunstenaar of organisatie zich inhoudelijk voldoende meet en positioneert op een internationaal niveau.

Het feit dat de Dynamische Ruimte een eigen specifieke identiteit heeft, heeft ook een aantal consequenties. Kunstenaars en organisaties zullen bewust kiezen voor de Dynamische ruimte indien zij projectmatig willen werken. Projectsubsidies zijn niet per se een opstap naar een structurele werking, net zomin als zij een terugvalpositie zijn bij de uitstroom vanuit het structurele veld. Het combineren van projectsubsidies en structurele subsidies zal niet langer mogelijk zijn. Men moet een keuze maken. Ik kom daar in het volgende deel op terug, als ik het heb over het Brede Veld.

2b Het **'Brede Veld'** is dat deel van de kunstensector dat via **vijfjarige subsidies** wordt ondersteund. Momenteel ontvangen 208 organisaties deze continue, structurele ondersteuning. Zij vormen een belangrijke schakel binnen het ecosysteem. Binnen de vijf functies van het Kunstendecreet bieden ze vanuit hun structurele inbedding en langetermijnperspectief kansen aan spelers uit de Dynamische Ruimte of andere organisaties.

Dit Brede Veld is voor een groot deel historisch ontstaan en gaat terug tot de eerste sector specifieke decreten, zoals het Podiumkunstendecreet (1993) of het Muziekdecreet (1998). In een context van toenemende professionalisering en overheidssteun nam het aantal structureel gesubsidieerden en hun subsidie tot een tiental jaar geleden steeds toe. Zowel het eerste (2004) als het huidige (2013/2018) Kunstendecreet is op diezelfde leest geschoeid, met een aanbodgerichte, open benadering. Dit open karakter is een kracht, maar zorgt er echter voor dat een aantal disciplines sterker vertegenwoordigd zijn dan andere. Bovendien beschikken bepaalde profielen van organisaties met een unieke rol of functie niet

////////////////////////////////////

voor talentontwikkeling en doorgroeimogelijkheden voor kunstenaars zorgen. Kerninstellingen stellen op het vlak van de ‘good practices’ de standaard voor de sector. Dit betekent dat ze aan hoge eisen voldoen op vlak van good governance, het stimuleren en toepassen van fair pay en fair practices voor tewerkstelling, en het duurzaam stimuleren en verankeren van een divers kunstenlandschap in de meest brede betekenis.

De stad of gemeente waarin de Kerninstelling gevestigd is, zal betrokken worden bij het opstellen van de beheersovereenkomst. Voor mogelijke instellingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, wordt de Vlaamse Gemeenschapscommissie betrokken.

2d De grote ‘**Kunstinstitellingen**’ van de Vlaamse Gemeenschap blijven omwille van hun internationale, uitstraling, hun artistiek niveau, bereik en omvang de artistieke topambassadeurs die Vlaanderen mee op de kaart zetten. Zij dienen de vijf functies binnen het Kunstendecreet op een uitmuntende manier te vervullen.

Kunstinstitellingen zorgen ervoor dat de internationaal meest gewaardeerde en hoogstaande producties te zien zijn in Vlaanderen en bieden zo een toetssteen voor onze Vlaamse spelers. Zij nemen het internationale kunstencircuit als referentie. Ten slotte verwacht ik van de Kunstinstitellingen dat ze ook in de culturele ruimte waarin ze ingebed zijn een referentierol opnemen en de vijf functies uit het Kunstendecreet ook ten volle zelf opnemen of uitbesteden via betekenisvolle samenwerkingen met verschillende actoren binnen Vlaanderen of internationaal. Kunstinstitellingen zijn toonaangevend op vlak van kwaliteit, publiekswerking, cultureel ondernemerschap en management en bieden talent alle ontplooiingskansen.

Net zoals voor Kerninstellingen wordt met beheersovereenkomsten gewerkt. Verder moeten ook zij de ‘good practices’ opnemen en uitvoeren. Om het perspectief van de Kunstinstitellingen in evenwicht te houden met dat van Kerninstellingen wordt voor hen eenzelfde subsidieperspectief van meer dan vijf jaar gehanteerd.

Naast het invoeren van een vierledige structuur binnen het decreet, zal ik ook het **beoordelingssysteem** en het daarbij horend **draaiboek Kwaliteitsbeoordeling** van het Kunstendecreet evalueren en waar nodig bijsturen. Het beoordelingssysteem botst namelijk op haar limieten qua operationele aansturing en wekt onvoldoende vertrouwen op vlak van de kwaliteit van het advieswerk. Planlastverlaging voor zowel het veld als voor de administratie, een gelijke kwaliteitslat, een peer-to-peerbenadering, het belang van intersubjectiviteit en voldoende mogelijkheid tot veldwerk en ondersteuning voor de beoordelaars zijn belangrijke uitgangspunten bij een mogelijke hervorming en de organisatie van het beoordelingssysteem. Ik zal mijn departement vragen om het huidige systeem te evalueren en nieuwe pistes te onderzoeken om tot een zo transparant mogelijk beoordelingssysteem te komen. Mijn departement zal hiervoor een traject met de sector (o.a. Kunstenpunt, adviescommissie Kunsten en belangenbehartigers) afleggen.

Ik wil in mijn regeerperiode verder werken aan het scherpstellen van de opdrachten van de **bovenbouworganisaties** binnen het kunstenveld. Het rapport van Van Dyck en Larock (2017) is een goede basis om de bovenbouw zo efficiënt en complementair mogelijk te organiseren. De onderlinge afstemming tussen het sectorale steunpunt, het departement, de belangenbehartigers en de expertisenetwerken (vb. Cultuurloket, Publiq, Pulse,...) wordt verder gemonitord en op elkaar afgestemd. Zo zal mijn departement afsprakenkaders rond Onderzoek en Internationaal cultuurbeleid afsluiten met Kunstenpunt. Hierin worden de taakverdelingen, de verwachtingen en het ambitieniveau helder gedefinieerd. Op deze manier maak ik de werking van de bovenbouw efficiënter en zorg ik ervoor dat die

Erfgoed versus Kunsten, Kunsten versus Erfgoed

In het culturele debat worden het erfgoed- en het kunstenveld te vaak tegenover elkaar geplaatst. Erfgoed en kunsten zijn echter geen antagonisten. Niet alleen zijn deze sectoren complementair, het is juist aangewezen om zinvolle samenwerkingen tussen beide blijvend te stimuleren en nog te versterken.

Er is al samenwerking tussen de kunsten en de erfgoedsector. Een opvallend voorbeeld hiervan is TRACKS, waarin de cultureel-erfgoed- en kunstensector de krachten bundelen voor de bewaring van kunstenerfgoed. Dit traject toont ook meteen de vele raakvlakken tussen kunsten en erfgoed: muziek, podiumkunsten, beeldende kunsten, letteren, vakmanschap, architectuur en vormgeving ... Allen hebben zowel een sterke kunsten- als cultureel-erfgoedcomponent.

Ook inhoudelijk zijn er grote raakvlakken tussen kunsten en erfgoed. Dat gaat veel verder dan de integratie van hedendaagse kunst in een cultureel-erfgoedcontext. De kunstensector gaat regelmatig aan de slag met ons cultureel erfgoed: door het te interpreteren, te actualiseren, te bevragen of er op een andere manier kritisch mee aan de slag te gaan. Dat kan gaan om de gekende referentiewerken, maar evenzeer om herontdekkingen of minder bekende tradities.

Uiteraard kan Vlaanderen bogen op een rijke en inspirerende traditie om uit te putten. Sinds de middeleeuwen wordt in Vlaanderen hoogkwalitatieve kunst geproduceerd. De Vlaamse Meesters in de schilder- en miniatuurkunst of de vijftiende- en zestiende-eeuwse polyfonie werden reeds in hun tijd als hoogtepunten erkend en plaatsten onze contreien op de internationale kaart. Het is onze ambitie dat Vlaamse kunstenaars internationaal toonaangevend blijven zijn.

In het levend houden en actualiseren van het cultureel erfgoed vinden de kunsten- en cultureel-erfgoedsector elkaar. Erfgoed is immers enkel erfgoed doordat we er vandaag nog betekenis en waarde aan hechten. Dit is een dynamisch proces, de waarde moet telkens opnieuw bevestigd en geactualiseerd worden. Om het erfgoed relevant te maken voor vandaag moeten individuen en groepen het dus toe-eigenen en actualiseren. Uiteraard doet de kunstensector dit bij uitstek.

De historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk waarbij musici teruggrijpen naar de oorspronkelijke bronnen die in erfgoedmateriaal als manuscripten met Vlaamse polyfonie zijn overgeleverd, is hiervan een voorbeeld, waarbij we vanuit Vlaanderen jarenlang voortrekkers waren. En het creatief aan de slag gaan met erfgoed gebeurt in alle kunsttakken, of het nu gaat om hedendaagse dans op de muziek van Bach, het heruitvinden van calypsoklassiekers in het Nederlands of het vertalen van Vlaamse primitieven naar een actuele theaterproductie.

Vertalen met de maatstaven van vandaag

Om deze artistieke productie uit het verleden te valoriseren, is kennis over dit materiaal, de context waarin het is ontstaan en de historische omgeving waarin het heeft gecirculeerd van essentieel belang. Een kwaliteitsvolle vertaling van historisch erfgoed naar kunst voor een hedendaags publiek impliceert gedegen wetenschappelijk onderzoek. De inbreng van innovatieve technologie en de ontwikkeling van gerichte digitaliseringstechnieken zijn belangrijk om dit onderzoek mogelijk te maken en te valoriseren.

In de dialoog tussen het erfgoed- en het kunstenveld zijn innovatie en onderzoek dan ook een katalyserende factor. De verbinding die op die manier tussen excellent vakmanschap uit het verleden en

kwaliteitsvol artistiek talent en expertise van vandaag tot stand wordt gebracht, kan de impact van beide sectoren op Vlaams en internationaal vlak aanzienlijk verhogen. Het is mijn ambitie om die unieke dwarsdoorsnede tussen erfgoed, kunst en technologie – tussen het verleden, het heden en de toekomst – in te passen in het door het regeerakkoord vooropgestelde traject rond het Museum van Vlaanderen.

Innovatie & Traditie

De aandacht voor innovatie én traditie in de kunstensector is bijgevolg een bijzonder aandachtspunt. We moeten de nadruk leggen op artistiek innoverende initiatieven die een toegevoegde waarde creëren in het Vlaamse en internationale kunstenlandschap. Dit kan velerlei vormen aannemen: innovatieve praktijken, werkmodellen, samenwerkingsmogelijkheden binnen én buiten de sector, nieuwe beeldtalen, nieuwe en/of digitale technologieën,...

Maar daarnaast moeten we ook voldoende aandacht schenken aan het beheersen en excelleren in het metier en vakmanschap. Kunst komt niet uit het niets. Het vereist oefening, studie, techniek, ervaring, doorzettingsvermogen,.... Kortom, het vertrekt vanuit het werk en de praktijk die voorgaande generaties hebben opgebouwd. Innovatie is vaak innovatie vanuit en van een traditie. Men vertrekt vanuit een kader en herwerkt dit.

Het uitvoeren van het repertoire of het aan de slag gaan met de traditie is niet zonder belang. Het leidt het publiek via het vertrouwde naar het vernieuwende en houdt de referentiewerken levend. Het gaat dan zowel over de zorg voor waardevol Vlaams repertoire of erfgoed, het herinterpreteren van bestaand werk als over de confrontatie van het oude met het nieuwe, waarbij voorgenoemde een nieuwe betekenis of lading krijgt. Deze dialoog tussen heden en verleden, tussen kunstenaars en publiek, tussen werken over de grenzen van tijd en generaties heen, verdient mijn inziens bijzondere aandacht in alle disciplines die onder het Kunstendecreet vallen.

De kunst die vandaag gecreëerd wordt, is het erfgoed van morgen. Kunst heeft het eeuwige leven, kunstenaars hebben dat helaas niet. Er zijn al verschillende tools en organisaties in de cultureel-erfgoedsector die de kunstorganisaties en kunstenaars helpen bij archiefzorg. Ik blijf hierop inzetten en geef mijn departement bijkomend de opdracht om in deze regeerperiode een traject rond kunstenerfgoed op te zetten. Specifiek gaan wij moeten nadenken over onze omgang met de nalatenschap van hedendaagse kunstenaars. Samen met de kunst- en cultureel-erfgoedsector en onderzoeksinstellingen wil ik proberen een antwoord te vinden op deze uitdaging. Het levendig houden van de nalatenschap van onze hedendaagse kunstenaars is alleszins een opdracht voor zowel onze Vlaamse kunst- als cultureel-erfgoedorganisaties.

6. Internationalisering

De Kunstensector in Vlaanderen staat wereldwijd bekend om zijn ecosysteem en wordt daarvoor gewaardeerd en geprezen. Denk maar aan de vele kunstenaars en organisaties die internationaal schitteren op kleine, middelgrote en grote podia. Het zijn zowel individuele kunstenaars als kunstorganisaties die internationaal actief zijn. Dit ecosysteem wil ik verder versterken om aldus de internationale uitstraling ervan nog te vergroten.

Internationaal werken is voor vele kunstenaars en medewerkers in de kunstensector een absolute noodzaak. Deze samenwerking, uitwisseling en netwerken zorgen in ons Vlaams kunstenlandschap voor

Eenmaal in het professionele veld heeft Cultuurloket een belangrijke opdracht. Zij zijn het aanspreekpunt voor alles wat te maken heeft met professionalisering in de cultuursector, cultureel ondernemerschap en aanvullende financiering. Cultuurloket helpt niet enkel de zelfredzaamheid van individuele kunstenaars te vergroten, maar adviseert ook de professionele Kunstenorganisaties. Of de rol en de taakstelling van Cultuurloket moet uitgebreid worden, is daarbij voorwerp van debat.

Een ondernemende en slagkrachtige kunstensector doet de nodige inspanningen om aanvullende financieringsbronnen te onderzoeken. Tijdens de vorige legislatuur ontwikkelde minister Gatz de "Conceptnota aanvullende financiering cultuur". Dit initiatief opende heel wat nieuwe mogelijkheden. Ik zal de komende tijd de uitgewerkte initiatieven evalueren en waar nodig bijsturen en uitbreiden. Een gezonde mix van publieke en private financieringen vergroot de draagkracht van de organisatie én het maatschappelijke draagvlak.

De samenwerking met Hefbroom voor de Cultuurkredieten zal tijdens mijn regeerperiode op kruissnelheid komen. Ik evalueer de impact ervan op de kunstensector. Met Kunst aan Zet kunnen Vlaamse burgers kunst aankopen van Vlaamse levende kunstenaars. De financiële afhandeling van het proefproject dat loopt met een beperkt aantal galeries wordt geëvalueerd. Ik kijk met belangstelling uit of het instrument net als in het Verenigd Koninkrijk een succes wordt.

De samenwerking tussen de kunstensector en private – zelfs commerciële – spelers mag geen taboe zijn. Ik geloof dat de culturele sector veel kan bieden aan private spelers en vice versa. Samenwerkingen kunnen hefbomen zijn voor nieuwe projecten, bijkomende dynamieken creëren en innovatieve perspectieven bieden. Ik geloof in de meerwaarde ervan voor de sector, zonder dat de artistieke autonomie in vraag gesteld wordt. Het vergroot eveneens de mogelijkheid om op Europees niveau ondersteund te worden. Tot slot zal de economische weerbaarheid van de kunstensector hierdoor versterkt worden.

De mogelijkheid van Taxshelter zal ik ook vanuit Vlaanderen met bijzondere aandacht opvolgen. Sinds 2017-2018 is het mogelijk voor bepaalde producties binnen de podiumkunsten hiervan gebruik te maken. Dit leidt tot mooie resultaten, maar het creëert ook competitieve nadelen waar we alert voor moeten zijn. Ik bekijk op welke manier dit systeem toegankelijk kan gemaakt worden voor startende kunstenaars en kunstenaars die op projectbasis werken binnen de krijtlijnen van het systeem.

De kunstensector moet wat mij betreft bijkomend aandacht besteden aan solidariteit en transparantie tussen de verschillende spelers. Ik ben me bewust van het marktfalen in de kunstensector. Een groot deel van de sector zal nooit zonder overheidssteun kunnen. Maar dat betekent niet dat de sector onder een stomp leeft en afgesloten is van de bredere economie. Men moet er zich van bewust zijn dat men opereert binnen een markteconomie, waar niet alle deelnemers evenveel subsidies ontvangen en waar ook private spelers opereren. Het feit dat men gesubsidieerd wordt, ontslaat niemand van de verplichting om marktconform te werken. De hoogte van uitkoopsommen en ticketprijzen, inzet van infrastructuur, de verloning van medewerkers, de financiering van coproducties, de gages voor presentaties,... moeten transparant zijn. Het is niet de bedoeling om oneigenlijk gebruik te maken van subsidies om onder de marktprijs te gaan werken waardoor andere en/of private spelers uit de markt geduwd worden. Schaalvoordelen zullen altijd een rol spelen, maar men moet zich ervan bewust zijn dat het werken met gemeenschapsgeld ook een bepaalde verantwoordelijkheid met zich meebrengt.

Ik blijf cross-sectorale samenwerking stimuleren via o.a. subsidiëring van innovatieve partnerprojecten. Duurzame, transversale partnerships worden aangemoedigd.

////////////////////////////////////

8. Kunst als gemeenschapsvormende hefboom

In het midden van de maatschappij staan, is een inhoudelijke ambitie van vele kunstenaars en kunstorganisaties. Zij behandelen maatschappelijke uitdagingen, leveren een artistieke bijdrage aan de sociale cohesie en nemen een actieve rol op in hun omgeving. Het is de uitdaging om kunst nog verder te versterken in haar kracht als gemeenschapsbevorderende hefboom.

Naast de verbreding en verdieping van de vrijetijdsparticipatie van alle Vlamingen wil ik ook prioritair inzetten op participatie van elke Vlaming aan het kunstenveld en de focus leggen op de confrontatie van kinderen en jongeren met kunst. De transversale samenwerking zal verder uitgebouwd worden (o.a. media, jeugd, welzijn, onderwijs, inburgering, ondernemen,...). Ook kunst in de Openbare Ruimte kan bijdrage tot de laagdrempelige aanwezigheid van kunst in de maatschappij.

In Vlaanderen bieden verschillende organisaties kwalitatieve producties en activiteiten voor kinderen en jongeren aan. Het werk dat deze organisaties verrichten is om vele redenen belangrijk. Niet het minst om iedereen zo vroeg mogelijk in contact te brengen met kunst en om alle Vlaamse kinderen gelijke participatie- en ontplooiingskansen te bieden. Door kinderen vroeg met kunst in contact te brengen, wordt de basis gelegd voor latere kunstparticipatie. Elk kind zou vanaf de geboorte tot de start van zijn arbeidsloopbaan voldoende aanbod en mogelijkheden moeten krijgen om in contact te treden met de diverse kunstuitingen via bezoek aan musea, voorstellingen, concerten, kunstkampen,... De spanning tussen de prijs die voor de deelname aan dergelijke activiteiten kan worden gevraagd en de kostprijs ervan staat evenwel onder druk.

Door extra samen te werken met het Agentschap Opgroeien kan de cultuurparticipatie vanaf de geboorte verhoogd worden. In de context van de Huizen van het Kind en kinderopvang kunnen kunstorganisaties kinderen en hun (groot)ouders bereiken die minder aan kunst participeren.

Via het reguliere onderwijs kunnen we al onze kinderen bereiken. Een voldoende groot kwalitatief kunstenaanbod voor alle kinderen in het onderwijs is primordiaal. Kunst en onderwijs hebben immers eenzelfde doel: kinderen en jongeren prikkelen, uitnodigen om op ontdekking te gaan, laten nadenken en hen opleiden en verleiden om kritische en betrokken burgers te worden. Het versterkt eveneens het gemeenschapsvormende gevoel. (Het maatschappelijk debat over) de Canon van Vlaanderen zal kunnen bijdragen aan een grotere kennis, inzicht en bewustzijn bij kinderen en jongeren over het culturele leven in en van Vlaanderen.

De samenwerking met de lokale overheden is hierbij opnieuw belangrijk om het ontwikkelde Vlaamse aanbod voldoende te spreiden via bijvoorbeeld de diverse CC's, GC's en bibliotheken.

Het belang en de kwaliteit van de educatieve organisaties en kunsteducatieve diensten binnen het kunstenveld in zowel de formele als non-formele sector erken ik uitdrukkelijk. We moeten het publiek niet enkel als cultuurconsument beschouwen, maar ook nadrukkelijk op hen inzetten als co-creatieve makers. Daarin schuilt een uitdaging én een kracht. Er moet voldoende ruimte zijn om ook nieuwe methodieken en praktijken te kunnen ontwikkelen. De al beschikbare methodieken, de expertise en de goede voorbeelden moeten echter nog beter gedeeld worden onder beleidsmakers, het kunstenveld en de (leraren)opleidingen. Het is belangrijk dat deze sector niet ondergesneeuwd raakt binnen het Kunstendecreet.

De samenwerking en afstemming tussen professionele kunstenaars, de professionele kunstorganisaties, amateurkunstenaars, het Deeltijds Kunstonderwijs, het sociaal-cultureel

//

volwassenwerk verder stimuleren is voor mij een permanente zorg. Er is enorm veel expertise aanwezig in de brede kunstensector die beter kan gedeeld worden.

Tot slot is voldoende aandacht voor een laagdrempelige aanwezigheid van kunst en cultuur belangrijk voor een divers landschap. Kunst- en cultuurparticipatie kent niet alleen financiële drempels. Ook een heleboel impliciete codes en gewoontes verhinderen mensen om deel te nemen. Om ook hen te laten participeren zijn laagdrempelige én duurzame initiatieven nodig die een veilige ontmoetingsplek creëren. Vertrouwen tussen de doelgroep en de kunstenaars of organisaties, wederzijds begrip en duurzame betrokkenheid zijn daar structurele hefboomen toe.

Binnen de bestaande functie participatie in het Kunstedecreet is daarom ook het sociaal-artistieke werk belangrijk. Vanuit een eigen taal, met een eigen manier van werken, co-creatief en participatief verbreedt en verdiept de sociaal-artistieke praktijk het maatschappelijk draagvlak voor de kunsten. Het kunstenbeleid moet namelijk een kunstenbeleid zijn voor iedereen, inclusief, voor jong en oud, hoog- en laaggeschoold, arm en rijk, nieuwe Vlamingen en oudgedienden. Het sociaal-artistieke veld waakt erover dat niemand wordt uitgesloten of achtergelaten en geeft de meest kwetsbaren een stem. Ook dat is gemeenschapsvorming.

Ken je publiek, als basis voor publieksverbreding en -verdieping.

De kunsten ontlenen hun ultieme betekenis aan hun confrontatie met een publiek. De artistieke creatie – in welke vorm dan ook – is pas “af” als ze bekeken, gelezen, getoond, besproken, beoordeeld of vermenigvuldigd wordt. Kunst heeft minimaal een publiek nodig om ermee in interactie te gaan in de vorm van ontroering, ontspanning, kennisoverdracht, verwondering, ontmoeting, confrontatie, bevestiging, herkenning,... Afhankelijk van de beleving kan het werk verschillende betekenissen krijgen. Op deze manier is kunst een vorm van levenslang leren voor iedereen.

Belangrijk voor de individuele kunstenaars en kunstenorganisaties is de duurzame band met het publiek. De actieve dialoog met het publiek kan leiden tot een verbreding en verdieping van de onderlinge band tussen publiek en kunstenaar én tot het vergroten van het draagvlak voor de kunsten. Investeren in publiekswerking is investeren in het publiek van morgen. Van de structureel ondersteunde organisaties en kunstenaars verwacht ik dat duurzame publieksverbreding en -verdieping een aandachtspunt is. Samenwerkingen met buurtorganisaties, andere culturele actoren en niet-culturele partners binnen de diverse maatschappelijke geleidingen vergroten de maatschappelijke inbedding. Transversaliteit is het uitgangspunt.

Duurzame betrokkenheid genereren van/met een publiek levert eveneens structureel voordelen op. Zo is de lokale verankering van de werking een belangrijke hefboom voor de kunstenaars of organisaties. Vanuit de (lokale) gemeenschap rond een kunstenaar of kunstenorganisatie ontstaan nieuwe mogelijkheden, nieuwe samenwerkingen die kunnen bijdragen aan het artistieke parcours van de kunstenaar. Uiteraard steeds met respect voor diens artistieke autonomie.

Voldoende brede spreiding van de ontwikkelde producties (zowel in Vlaanderen als internationaal) is een cruciaal gegeven. Juist omdat artistiek werk pas betekenis krijgt in confrontatie met diverse publieken. We stimuleren de Vlaamse spelers om duurzame partnerships aan te gaan in binnen- en buitenland. Een voldoende visie en netwerk op vlak van spreidingsmogelijkheden is primordiaal bij het ontwikkelen van de projecten. Samenwerking met steden en gemeenten is hier cruciaal.

//

Aandachtspunten beoordelingen

In het Kunstendecreet zijn beoordelingscriteria opgesomd opdat de beoordelingen zo objectief mogelijk zouden kunnen plaatsvinden. Decretaal is er evenwel ook voorzien dat ik in mijn visienota aandachtspunten kan formuleren waaraan de dossiers getoetst moeten worden. Nadat de beoordelingen zijn afgerond, worden de dossiers nog eens bekeken of ze op een uitzonderlijke wijze uitvoering geven aan één of meerdere van volgende aandachtspunten. Ik geef hier de essentie van deze aandachtspunten weer zodat de beoordelaars bij hun werkzaamheden een duidelijke leidraad hebben.

Meerstemmigheid en Landschapszorg	- Het project/de werking neemt een unieke plaats in het kunstenlandschap in of biedt inzichten die nergens anders aan bod komen.
Traditie en Innovatie	- Het project/de werking gaat op een innovatieve, een artistiek zinvolle of kwaliteitsvolle wijze aan de slag met het cultureel erfgoed, de canon en/of de rijke diversiteit aan historische tradities.
Internationalisering	- Het project/de werking heeft een unieke internationale meerwaarde of potentie.
Kunst als gemeenschapsvorming	- Het project/de werking betreft op een unieke wijze (jonge) kinderen en jongeren bij hun artistieke werking.
Zelfredzaamheid	- Het project/de werking heeft bijzondere aandacht voor de kwetsbare positie van de individuele kunstenaar.

- Bijlage: Landschapstekening Kunstenpunt 2019

